

8 DE MARÇ 2010

EL FEMINISME

AVANÇA

LES DONES PATEIXEN MÉS LA CRISI

Quan la xifra de persones aturades supera els quatre milions al conjunt de l'estat (400.000 al País Valencià), el govern vol retardar la jubilació als 67 anys i desplegar una reforma laboral que amenaça amb més precarietat i inseguretats ja afeblides economies familiars. En el Dia de la Dona insistim que cal repartir el treball perquè els sectors socials més vulnerables no siguin ara els més castigats per una crisi de la qual no són responsables.

Les dones són les més afectades per la crisi. La taxa d'atur femenina supera la masculina, són les que més pateixen la precarietat laboral —el triple de contractes parcials que els homes— i uns salaris entre el 20 i el 30 per cent per davall dels seus companys.

Les dones són les encarregades dels treballs domèstics i de cura, treballs no remunerats que són béns i serveis imprescindibles per al sosteniment de la societat. En crisi, les dones continuen atenent les persones dependents i independents. A més, amb ocupació en precari, en molts casos segueixen mantenint les famílies.

Però els discursos hegemònics oblidem tot això. Les dones estem fartes de sentir dir que aquesta crisi ha deixat en l'atur molts homes, en una ridícula cursa que novament pretén amagar la realitat: les aturades superen els aturats. No coneixem cap estudi rigorós que mostre la precarietat que patim amb el treball a temps parcial, o que denuncie que són les dones immigrants les que majoritàriament fan els treballs de cura.

Ningú se'n recorda, de les dones, a l'hora de presentar mesures contra la crisi: les ajudes del govern espanyol només s'han dirigit a sectors masculinitzats per crear mà d'obra en infraestructures públiques i injectar ajudes econòmiques als sectors de l'automòbil o la construcció. Però la indústria, el comerç o els serveis també pateixen la crisi i moltes dones que hi treballen han sigut enviades a l'atur o a signar contractes temporals: una altra vegada, més precarietat i menys salaris.

El moviment feminista denuncia que sense inversió en infraestructura social —educació, salut, cura i protecció social— s'accentuarà la divisió sexual del treball i la

---

Les dones són les més afectades per la crisi. La taxa d'atur femenina supera a la masculina

---

Les ajudes del govern s'han dirigit a sectors masculinitzats, per crear mà d'obra en infraestructures públiques

desigualtat entre sexes. Els canvis socials han d'acompanyar-se del repartiment de les tasques de cura i de casa. D'altra banda, la

maternitat és encara una causa greu de discriminació laboral; les empreses la consideren un problema per a contractar-nos. No servirà de res allargar el permís de maternitat mentre no siga igual en durada al de paternitat. Si la mare està més temps fora del mercat de treball, ho tindrà pitjor després per a reincorporar-s'hi i tampoc no tindrà possibilitats de promoció. Per tot això, des del feminisme també demanem permisos iguals i intransferibles per naixement o adopció. Només si els pares s'impliquen igual en la cura i l'educació de les criatures, les mares estaran en les mateixes condicions laborals i no patint la discriminació d'ara.

Totes juntes exigim una igualtat real, no falses polítiques d'igualtat amb reduccions de jornada, contractes parcials i mesures enganyosament destinades a conciliar la nostra vida laboral i personal, però que només serveixen per a provocar més discriminació, més precarietat laboral i més treball en la llar.

Amb tot, ningú no podrà silenciar les veus plurals del nostre moviment, perquè el feminisme segueix avançant.

PERMISOS DE MATERNITAT

I CAMPS USA LA MAJORIA EN LES CORTS PER A INSTRUMENTALITZAR POLÍTIICAMENT LA LLEI DE PROTECCIÓ A LA MATERNITAT

Intersindical

Intersindical Valenciana ha denunciat que la llei de protecció a la maternitat aprovada pel govern del PP en 2009, “no vol defensar i millorar la vida de les dones sinó polemitzar amb el govern espanyol i instrumentalitzar un tema tan delicat com l'avortament i la maternitat”. El

sindicat demana al president de la Generalitat “una política decidida de prevenció d'embarassos no desitjats, amb una educació afectivo-sexual i reproductiva, així com la protecció de les dones que vulguen interrompre l'embaràs”. Oportunament, la Intersindical va emplaçar el president perquè explicara com es finançarà el

projecte, d'on eixiran els fons per a la xarxa assistencial i les ajudes promeses, “perquè les promeses d'ajudes per naixement han quedat en no res”. Sobre les xarxes assistencials, la Intersindical recorda que no hi ha a penes cases d'acollida per a dones maltractades ni cap centre integral per a les víctimes de la violència masculista.

Així mateix, recorda a més que les ajudes per a les associacions que gestionaran els centres d'ajuda a la maternitat han d'anar a càrrec dels fons públics per a entitats privades: “Haurem de comprovar que aquests fons no vagen a subvencionar grups antiavortistes”. Pel que fa a l'agilitza-

ció dels tràmits d'adopció de les filles i els fills de dones sense recursos, denuncia el sindicat, les intencions de la Generalitat “guarden estranyes semblances amb els anomenats ventres de lloguer”. En aquests casos, reclama la Intersindical, “les ajudes han de ser per naixement i adopció, per a dones i homes i amb una durada en el temps compaginada, entre altres, amb la creació d'escoles infantils públiques de 0 a 3 anys”. “En el cas de les ajudes promeses a les dones de sectors socials vulnerables, com les immigrants o les dones amb diversitat funcional, se'ls ha de donar un tracte diferencial en totes les circumstàncies, no només quan hi ha un embaràs”.

La maternitat és un assumpte incòmode. Hi ha tantes contradiccions en les experiències viscudes, en els discursos teòrics i les accions polítiques que resulta complicat definir aquesta forma de relació humana. Què és la maternitat? A quins interessos respon el desig de les dones de gestar, parir i/o criar un altre ésser humà? És la maternitat la forma de domesticar el desig de les dones o és un exercici d'autonomia personal que elles poden viure de manera creativa? Podem trobar exemples de qualsevol d'aquests dos extrems, però segueix dominant la força de l'imaginari més clàssic sobre la maternitat, un fet que entra en oberta contradicció amb la llibertat de decisió de les dones.

Quan comprovem les dificultats que experimenten moltes mares per a conciliar la seua vida laboral amb la familiar certifiquem que alguna cosa no va bé del tot. Tenim una de les legislacions més avançades en igualtat, la qual cosa suposa una transformació molt significativa en les condicions de treball. Però és insuficient canviar les estructures de les relacions laborals perquè resulta que les dones han de conciliar prèviament la seua pròpia vida amb el desig de maternitat: han de gestionar la relació entre el seu desenvolupament personal, afectiu i comunitari amb el temps productiu. La pressió per decidir entre la seua vida productiva i la seua vida reproductiva els duu molt sovint a un col·lapse difícilment resoluble amb criteris de racionalitat organitzativa. Perquè qualsevol opció comporta una renúncia que encara està massa carregada de malestors i prejudicis que la dona ha de processar en solitari.

Fins fa poc, una dona podia decidir entre el treball remunerat i la maternitat, una elecció que per si mateixa representava un problema ja que els discursos dominants sobre la identitat femenina sempre estigmatitzen com sospitosa l'opció de no ser mare. Però és que la dona s'enfronta ara amb el dilema següent: o ser mare durant el seu període fèrtil i llavors ser gens o poc competitiva en el mercat laboral, o ser laboralment molt activa durant l'etapa fèrtil i dedicar-se a la criança després que tindre consolidada la seua vida productiva.

Maternitats sense trampes

MARIA LOZANO ESTIVALIS

Tant s'ha interioritzat que les dones han de respondre a aquests dos imperatius, maternitat i treball remunerat, que les clíniques de reproducció assistida s'anuncien com un servei per a les quals han retardat el seu desig de maternitat per causa del seu treball. O siga, que s'ha acabat la coartada per a aquelles que justificaven no haver estat mares per motius de realització professional: hui ja pots assolir un estatus social i ser mare alhora a partir dels 40 anys, gràcies a la tecnologia. Tot un avanç.

De segur? No respon tot això a les necessitats d'un sistema econòmic al qual li ve molt bé que es perllonguen les possibilitats reproductives dels cossos de les dones sense qüestionar el ritme i la naturalesa de les relacions de producció i de consum? El cas és que aquesta no sol ser la pregunta sinó més aïna aquesta altra: per què una dona no ha de voler ser mare quan se suposa que pot tindre-ho tot al llarg de la seua vida? Òbviament en la pregunta està la trampa.

I és que tenint més possibilitats per a decidir sobre els seus cossos i les seues vides, moltes dones acaben actuant sense saber res del seu propi desig, sempre en funció d'un estereotip d'identitat femenina que bascula entre la ideologia de la maternitat tradicional i la del capitalisme. Amb això no solament creix l'angoixa personal sinó també les contradiccions i els conflictes socials. Però, per què assumir sense més que maternitat i treball són “el tot” en la identitat d'una dona? Com articular polítiques i accions socials que trenquen aquest esquema de subjectivitat tan viciat?

Que la maternitat s'associe amb una sèrie de tasques, valors i actituds exclusivament lligada a les dones suposa que no hi ha alternatives per a socialitzar i compartir almenys una part d'aquesta activitat humana. Si no hi ha xarxes de suport que flexibilitzen la dedicació intensiva que suposa l'acció maternal, ser mare seguirà sent una activitat d'alt risc emocional i psicològic. Però és que, a més, si no qüestionem també la màxima del mercat, segons la qual el subjecte es defineix en relació amb la seua capacitat de producció, les dones seguiran estant doblement venudes en aquesta espècie de conciliacions successives de regles trucades.

S'ha interioritzat que les dones han de respondre a aquests dos imperatius, maternitat i treball remunerat

Maria Lozano Estivalis és professora de Sociologia de la Comunicació, Universitat UCH-CEU València

GRÀCIA AUSIÀS

UN PERMISOS LABORALS ENGANYOSOS

Intersindical

Malgrat que el nivell de preparació acadèmica de les dones és superior al dels homes, el mercat laboral actual no respon a aquesta qualificació. La crisi econòmica agreuja encara més les desigualtats de gènere i les dones es troben amb més discriminació laboral en l'accés a un lloc de treball, els contractes temporals, la diferència salarial o la falta de promoció pro-

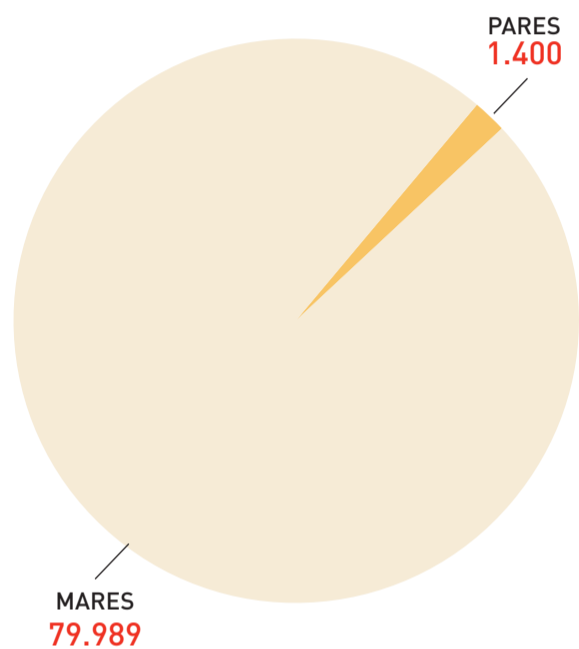
fessional. La incorporació progressiva de les dones al mercat de treball no ha anat acompanyada amb l'entrada dels homes al treball domèstic i a les tasques de cura. D'altra banda, quan més extensa és la jornada laboral externa, els homes —al contrari que les dones, que realitzen doble o triple jornada— dediquen menys temps als treballs domèstics i de cura. Però els homes només gaudeixen del permís de

paternitat remunerat i no transferible; allargar més el permís de maternitat de les dones accentuarà la discriminació laboral que pateixen. Des d'Intersindical Valenciana reivindicuem la jornada laboral de 35 hores, el repartiment equitatiu del treball remunerat i del no remunerat, i permisos iguals i intransferibles per naixement i adopció, com a millor sistema per a posar fi a la discriminació laboral de les dones, ja penalitzades per la seua maternitat. La Unió Europea va plantejar el 30 de novembre una proposta de directiva sobre per-

misos "parentals", un acord subscrit prèviament per la patronal i els sindicats europeus, que proposa augmentar aquests permisos un mínim de quatre mesos per progenitor. D'aquest temps, només un seria intransferible, és a dir, no es podria traspasar a l'altra part. Tampoc no hi ha obligació que els permisos siguin remunerats, i cada país ha de decidir en quin percentatge seria retribuit. En la pràctica, aquests permisos parentals, una denominació certament enganyosa, es convertiran en permisos de què només gaudiran les dones.

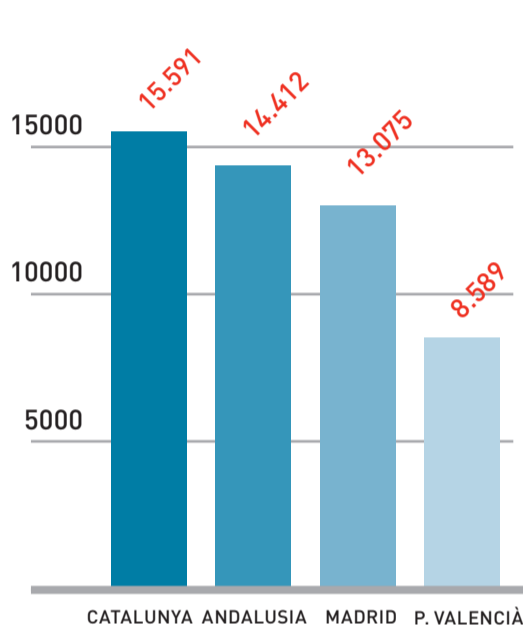
Qui sol·licita els permisos de maternitat

Primer trimestre de 2009

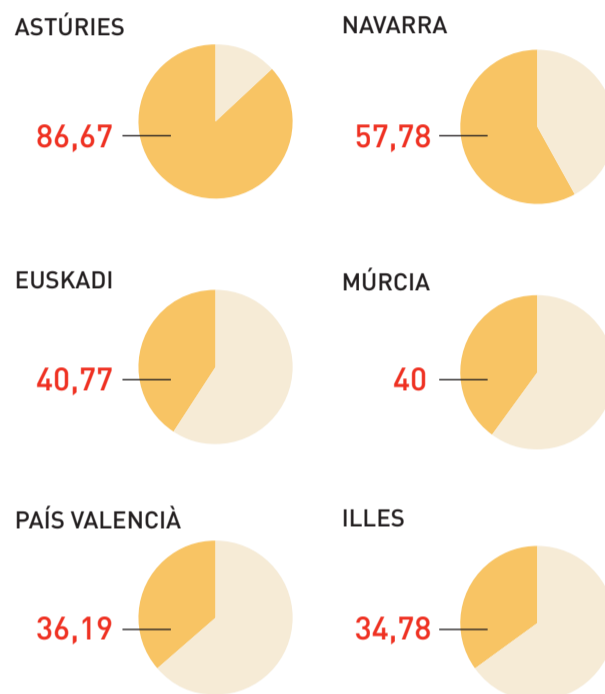
Permisos de maternitat

Per territoris

Permisos de paternitat

Percentatge per territoris

FONT: MINISTERI DE TREBALL I IMMIGRACIÓ GRÀFIC: AMADEU SANZ

Permisos per a mares i pares, cap a la igualtat?

MARÍA PAZOS MORÁN

ONU celebra en març una sessió extraordinària per a fer balanç de la Plataforma d'Acció de Beijing (1995), on s'apostava per la igualtat de drets, d'oportunitats i d'accés als recursos i pel repartiment igualitari de les responsabilitats respecte de la família. Falta encara molt per a assolir aquests reptes, però estem en el camí adequat?

A pesar de les declaracions, en la pràctica segueix havent dues vies: una per a l'ocupació masculina, cada vegada més desregulada i disponible per a l'empresa, i una altra per a la femenina, condicionada a la "conciliació de la vida laboral i familiar". La desigualtat entre els permisos de maternitat i paternitat és una de les peces clau en aquest engranatge.

Dependents dels marits

El permís de maternitat és solament l'inici. En una societat on els pares no assumeixen ni el 50% de la cura ni hi ha serveis d'educació in-

fantil adequats, les dones es veuen obligades a perllongar el seu permís amb excedències, disminució de jornada o abandó total de l'ocupació. Sense cotitzacions, no tenen dret a la prestació d'atur ni a les pensions contributives de la Seguretat Social. Es veuen, doncs, condemnades a la dependència econòmica dels seus marits, al treball precari i/o submergit, a l'atur i a la pobresa.

Totes les dones afectades

Moltes dones denuncien que, a l'hora de la contractació i la promoció, són considerades com "futures mares": això les col·loca en llocs menys qualificats i més fàcils de substituir. Com evitar aquesta penalització sense llevar a les mares el seu dret?: Concedint-los els mateixos drets als pares. Quan els homes s'absenten en la mateixa mesura que les dones, les empreses deixaran de considerar-les "mà d'obra d'alt risc relatiu".

Permis de paternitat intransferible

A hores d'ara, els pares tenen dues setmanes de permís, que en 2011 potser s'augmentaran a quatre. Però quatre setmanes per als pares i setze per a les mares suposa concedir-los una quota del 20% sobre el total, percentatge que dista molt de la igualtat: ara per ara un home igualitari encara no pot assumir la seua part alíquota en la cura dels seus bebès per molt que ho desitge. La

Seguretat Social els escamoteja aquesta prestació, a pesar que hagen cotitzat tant o més que les mares.

Com s'explica això? Abans, el permís de maternitat era per a la recuperació del part. Encara que fora aixina —en part ho és—, el pare necessita amb més raó disponibilitat per a cuidar a la mare i a la resta de la família mentre ella està impossibilitada. L'actual permís de paternitat ho reconeix, i es limita a cobrir les primeres setmanes. Queda per reconèixer el dret complet perquè després que la mare es reintegre al treball, ell s'encarregue de la cura del bebé durant el mateix temps que ella ho ha fet.

Cura dels pares i de les mares

Sabem la importància de l'afecte i l'educació des dels zero anys, que els homes poden proporcionar-ho si s'eliminen les barreres que els han allunyat de l'àmbit domèstic. A Suècia o Islàndia, per exemple, quan tenen un permís intransferible llarg, els homes s'acostumen a pensar que la cura també és cosa seua.

Societat de persones lliures

La importància dels permisos iguals i intransferibles, que beneficiarien les mares, els pares i els bebès, va molt més allà. En una societat en igualtat, cal trencar amb els comportaments diferencials que inicien les persones en la desigualtat i en la dominació des del naixement.

Assumida la igualtat, els drets han de ser iguals i intransferibles, perquè l'experiència mostra que els homes no els gaudeixen si és possible transferir-lls a les dones. Per a fer efectiu el dret davant l'empresa, el permís dels pares ha de tenir la mateixa part obligatòria que el de maternitat —sis setmanes—, sobretot perquè les pressions a les quals estan sotmesos en renunciar a aquest dret són moltes. Els permisos han de ser remunerats al cent per cent, perquè totes les

persones necessiten els seus ingressos propis. La llei que declare l'objectiu d'igualtat ha d'establir un calendari d'equiparació progressiva.

La igualtat dels permisos no té massa enemics declarats. Hi ha poca gent que defensi que les mares falten al treball més que els pares, o que els pares cuiden menys que les mares, però les resistències patriarcal són difícils de canviar. La desigualtat dels permisos entre dones i homes mostra la inconsistència entre un discurs teòricament igualitari i la voluntat política d'un govern, un autèntic test per a determinar si aposta de veres per la igualtat.

Una societat de persones sustentadores o cuidadores en completa igualtat seria tant com una societat on només hi haguera diferències individuals però no sexuals, una societat en la qual les persones no es vegeren reduïdes a la funció de mares, treballadores, cuidadores masculines o femenines, casades, solteres, amb papers o sense... Imaginar aquesta societat és possible.

Imaginar-la i lluitar per avançar cap a ella és començar a experimentar-la. Nosaltres també tenim un gran poder transformador en aquest procés: l'àmbit personal és polític i l'àmbit polític és personal. Som realistes perquè demanar el que sembla impossible suposa començar a fer-ho possible.

María Pazos Morán és investigadora de l'Institut d'Estudis Fiscals, autora de *Economía e igualdad de género: retos de la hacienda pública en el siglo XXI*.

La desigualtat dels permisos mostra la inconsistència entre un discurs teòricament igualitari i la voluntat política d'un govern

LA VIOLÈNCIA CONTRA LES DONES

I AMB LES VÍCTIMES DEL TRÀFIC SEXUAL

Intersindical

Cada any, dos milions de dones i xiquetes són explotades sexualment en el món. A més de constituir una manifestació d'extrema violència es tracta del segon negoci més rendible, després del tràfic d'armes. La lluita contra aquesta esclavitud sexual només pot ser efectiva amb respostes contundents a escala internacional. El debat sobre si la legalitza-

ció, la regulació a la prohibició d'aquestes pràctiques no hauria de desviar l'atenció de la societat sobre l'autèntic drama d'aquestes dones i xiquetes segrestades, violades i sotmeses a condicions inhumanes, privades de tots els drets. Al País Valencià, es calcula que hi ha unes 14.200 dones i xiquetes que omplin les nostres carreteres i polígons industrials, els carrers i els prostíbuls. Les respos-

tes institucionals a aquesta situació són de caire repressiu, contra les dones explotades, tractades com a immigrants il·legals que són obligades a regressar als seus països perquè, amb tota seguretat, tornen a ser captades per les màfies i novament esdevenen víctimes de la violència. La solució no passa per "netejar" carrers i barris, per amagar les dones prostituïdes: cal eradicar l'explotació sexual, protegir les víctimes i afavorir la seua reinserció social. Al mateix temps, cal perse-

guir les màfies i els proxenetes i confiscar els seus guanys per a facilitar la reinserció de les víctimes. El Pla del govern espanyol contra el tràfic, que condiona la protecció a les dones explotades al fet que denuncien els seus segrestadors i proxenetes, hauria de recollir altres mesures preventives, almenys en els àmbits de l'educació i els mitjans de comunicació: l'impuls a l'educació afectivosexual i la supressió en la premsa dels anomenats "anuncis de contactes".

Telèfon d'atenció a les víctimes

Any 2009 en tot l'estat

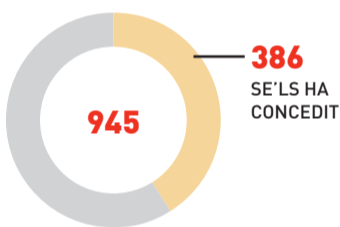
016

187 TRUCADES DIÀRIES

17% EN DILLUNS I EN CAP DE SETMANA

Sol·licituds d'ajuda econòmica

Nombre de dones

Els fills i les filles de la violència masclista

ANY 2009

800.000

XIQUETS I XIQUETES PATEIXEN LA VIOLÈNCIA MASCLISTA

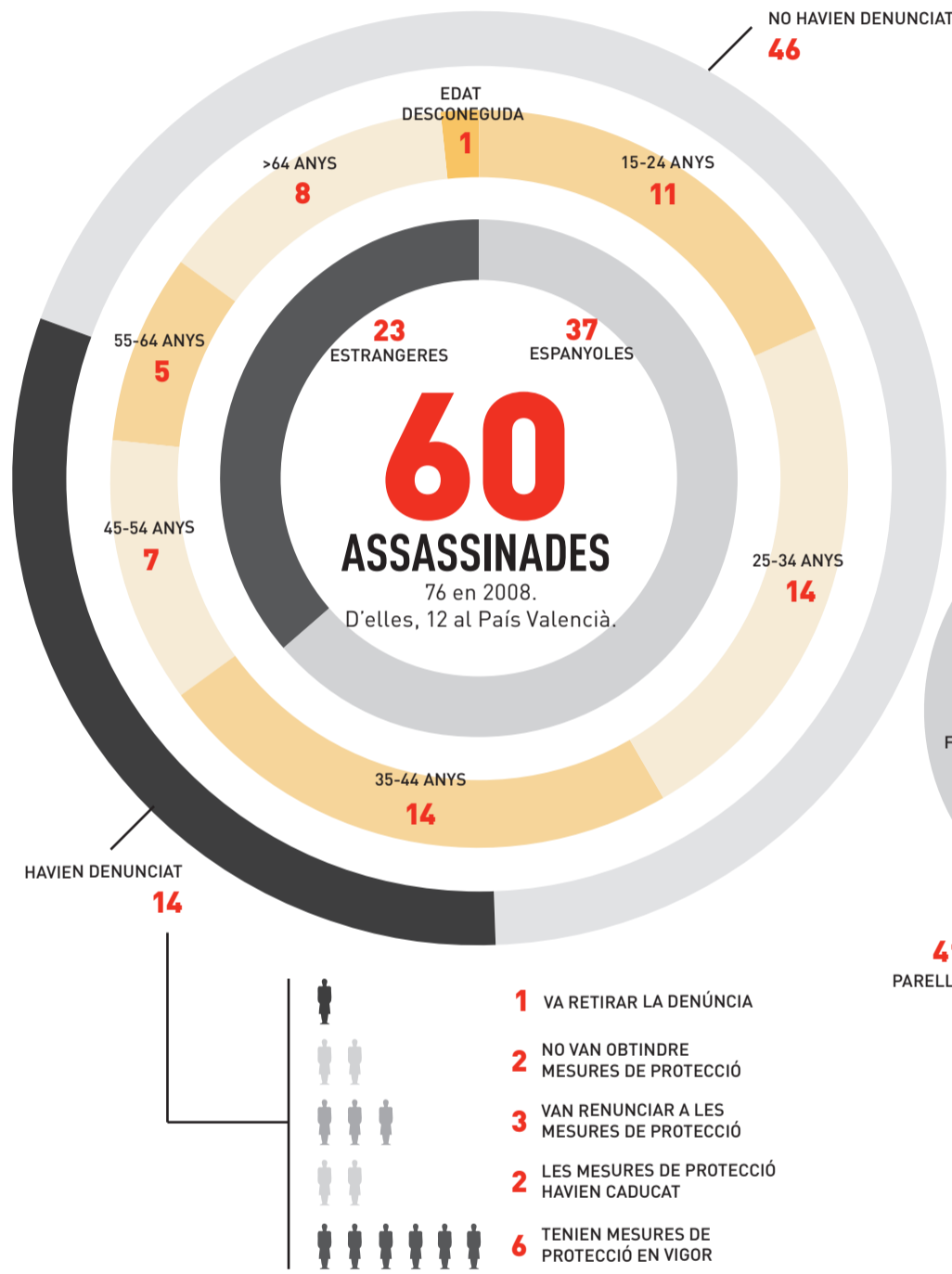
200.000

SÓN FILLS DE DONES QUE HAN REBUT ORDRE DE PROTECCIÓ

4% REBRAN AJUDA ESPECIALITZADA

Dones assassinades a l'estat espanyol

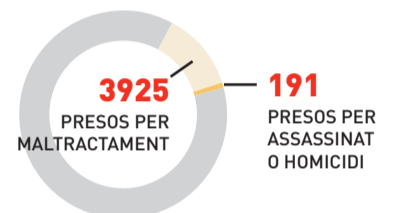
Any 2009. Per nacionalitat, per edat i per denúncia

Maltractadors i reclusos

Any 2009 en tot l'estat

680.000 MALTRACTADORS

Els assassins

XXXX

FONT: DELEGACIÓ DEL GOVERN PER A LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE, MINISTERI D'IGUALTAT, OBSERVATORI PER A LA VIOLÈNCIA, SAVE THE CHILDREN, AGÈNCIA EFE, PÚBLICO, ELABORACIÓ PRÒPIA DADES ACTUALITZADES A GENER DE 2010 GRÀFIC: AMADEU SANZ

I CONTRA LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE: MÉS ENLLÀ DE LA LLEI

Intersindical

Malgrat que les dades oficials assenyalen en 2009 un descens d'un 27,6% de dones assassinades per violència masclista en relació amb 2008, 55 són moltes. Aquesta xifra ens du a reflexionar sobre l'efectivitat d'una llei que, a pesar de representar una fita en l'àmbit jurídic, està encara pendent de desenvolupar.

La llei integral de mesures contra la violència de gènere suposà un avanç, tot i que no considera la violència masclista la generada fora de la parella o l'exparella, com ara la violència exercida sobre descendents, mares, germanes o tota aquella dona que pateix violència per un home i no té o no hi ha tingut una relació de parella. Una mancança important és també que no inclou les dones pros-

tituïdes, quan l'explotació sexual és la manifestació més brutal de la violència masclista.

La Intersindical, en el Congrés dels Diputats

Per a analitzar el desenvolupament de la llei integral de violència de gènere, Macu Gimeno, en nom d'Intersindical Valenciana va comparèixer en el Congrés dels Diputats juntament amb altres representants d'organitzacions de dones, sindicats, professionals i especialistes. Amb els testimonis de les persones invitades a comparèixer-hi, la subcomissió del Congrés va desmuntar el mite de les denúncies falses — a penes n'hi ha un 4%, com en la resta de delictes — o l'anomenada síndrome d'alineació parental (SAP), un pretext per a restar credibilitat als testimonis de les dones maltractades.

La subcomissió també va abordar la supressió de la custòdia dels descendents als maltractadors i de la regulació del règim de visites.

La llei integral estableix que l'administració central aportarà dotacions pressupostàries per a la prevenció i l'atenció de la violència masclista. Els governs autonòmics hi haurien de fer també aportacions, però no tots s'hi impliquen.

El País Valencià, a la cua

És escandalosa la falta d'implicació del govern valencià en les polítiques d'igualtat i en la prevenció i l'assistència de la violència de gènere, l'escassa publicitat i la manca de desenvolupament de la llei en matèria de sanitat, educació, prevenció o protocols d'actuació. Intersindical Valenciana ha denunciat que les partides de la Generalitat en els pressupostos de 2010 "reflexionen el nul interès del govern en la lluita contra la violència masclista".

Eixos pendents

El denominador comú de la majoria de les intervencions per a desplegar la llei integral i fer-la efectiva és la falta de dotació pressupostària. Heus ací alguns eixos pendents:

- Educació en igualtat des dels primers anys de vida fins a la universitat i la formació de persones adultes.
- Campanyes de sensibilització, educació en valors d'igualtat per posar fi a les imatges estereotipades de les dones en els mitjans.
- Formació de professionals, policia, assistents, sanitat, judicial.
- Protocols d'actuació conjunts entre les diferents administracions.
- Ampliació i dotació de jutjats de violència i comarcalització.
- Ajudes econòmiques i reinserció laboral de les víctimes.
- Equitat territorial, per a reduir les diferències entre les comunitats autònomes

ENTREVISTA

Emilia Caballero al seu despatx del Síndic de Greuges AMADEU SANZ

EMILIA CABALLERO, ADJUNTA PRIMERA DEL SÍNDIC DE GREUGES

“Ens arriben poques queixes de les dones”

Rafael Miralles Lucena

“És fonamental que el paradigma científic feminista entre en la universitat, com hi va entrar en altres moments històrics el paradigma marxista, el psicoanalista o l'estructuralista”. Primer com a advocada i després en el Síndic de Greuges, de la qual va ser titular entre 2006 i 2009, Emilia Caballero sempre ha estat compromesa en la lluita per la igualtat i per una societat més justa. Activa militant de l'associació de dones juristes Themis, la Plataforma per la Igualtat del País Valencià o el Fòrum contra la Violència de Gènere, Emilia Caballero col·labora amb col·lectius feministes i entitats cíviques diverses. Durant l'exercici del càrrec com a síndica de greuges va constituir al si de la institució l'Àrea d'Igualtat i Participació Ciutadana. A hores d'ara és la coordinadora de la Federació Llatinoamericana de Defensories de la Dona.

Vosté s'ha dedicat fins fa deu anys a defensar en els tribunals els drets de les dones. Ha millorat la situació des d'aleshores?

Pel que fa al desenvolupament de la llei del divorci s'ha produït un retrocés, perquè la reforma de la llei de 2005 no resol el vell problema de la divisió de béns i introdueix canvis contraris als drets de les dones.

Per exemple?

La custòdia compartida dels fills és un desastre. Si hi ha bona voluntat del matrimoni que es divorcia no passa res, però tenim custòdies compartides en què l'un viu a Madrid i l'altre a Toledo, i el fill ha d'alternar un mes amb cada progenitor. En què hem convertit els menors?

Què en diuen els jutges?

Els jutges no es preocupen per saber qui ha es-

tat damunt dels fills des que van nàixer, amb quin progenitor han establert els vincles més importants, qui coneix les seues amistats, les malalties que han patit... Em sembla un error colossal que es donen custòdies compartides sense valorar i provar tot això.

Arriben aquests assumptes al Síndic de Greuges?

Ens arriben queixes perquè hi ha moltes resolucions judicials sobre divorcis que accepten la síndrome d'alienació parental (SAP) com una prova irrefutable i tot això genera una inseguretat brutal a la víctima de maltractaments. La gran majoria dels casos que ens arriben de dones que van als punts de trobada tenen sentències amb un maltractador pel mig.

Hi ha sexisme entre la judicatura?

Recorde que en 1986, en un congrés que va reunir molts professionals progressistes, hi havia una pancarta gran que deia: *Jueces progresistas también sois sexistas*. Era cert, eren molt sexistes. En aquell mateix congrés, vam constituir l'associació Themis, per fer un seguiment del comportament dels jutges en matèria de drets fonamentals de les dones. L'associació també dona suport gratuït a les víctimes de maltractaments.

No n'hi ha prou amb el que fan els tribunals per millorar la situació?

Hi ha un contramoviment important entre els operadors judicials cada vegada que es produeix un avanç de les dones, els sectors immobiliars sempre intenten donar una resposta. Hem vist com el jutge Serrano s'atrevia a dir que es presentaven moltes denúncies falses per maltractament quan el que passa és tot el contrari, a les víctimes els costa anar al jutjat perquè

És un error colossal que es donen custòdies compartides sense valorar qui està damunt dels fills des que naixen

Hi ha un contramoviment entre els operadors judicials cada vegada que hi ha un avanç de les dones

El tràfic de dones és també un mercat, a més d'anar contra l'oferta cal actuar també contra l'usuari de la prostitució

saben que la denúncia els pot costar la pròpia vida.

Com percep el desenvolupament de la llei integral de violència de gènere?

La llei és molt ambiciosa i representa un avanç qualitatiu importantíssim, però està encara per desplegar en gran part, i no només a la Comunitat Valenciana, perquè no s'han desenvolupat encara ni les unitats de valoració ni s'hi han assignat els recursos necessaris.

Què caldria fer, per exemple, en l'àmbit educatiu?

La llei diu que en cada consell escolar hi ha d'haver un responsable d'igualtat que faci el seguiment dels conflictes que puguen aparèixer.

Vosté ha denunciat la situació de les víctimes del tràfic de dones.

El crim organitzat està cada vegada més centrat en el tràfic de dones i menors, perquè és el més rendible a llarg termini, però ha estat invisibilitzat molt de temps. Falta molta coordinació entre els països i la legislació va sempre per darrere del delictes, hi ha molta corrupció pel mig i les xarxes actuen amb molta impunitat.

És complicat fer-los front amb la llei a la mà?

Sí, perquè a més de les dificultats legals, no podem perdre de vista que estem davant d'un mercat, i a més d'anar contra l'oferta cal actuar també contra l'usuari de la prostitució.

Les administracions poden fer més per eradicar el llenguatge sexista en el seu àmbit d'actuació?

Sí que poden, però cal recordar-los-ho. Macu Gimeno, de la Intersindical Valenciana, ens ha facilitat fa poc un interessant informe que denuncia el llenguatge sexista que utilitza l'Administració.

Són útils aquestes denúncies?

En el Síndic de Greuges tenim molt d'èxit en matèria de llenguatge, les conselleries ens fan cas i solen canviar les coses que els proposem. En canvi, tant a les administracions com a les universitats els costa molt més posar en marxa plans d'igualtat.

La gent, sol queixar-se molt?

Les dones es queixen poc. En el Síndic de Greuges ens arriben escrits que denuncien un problema escolar dels fills, de la mare, del marit... però elles no es queixen sobre la seua situació, la conciliació de la vida familiar o laboral o la aplicació de la llei d'igualtat. Haurien de presentar-nos més queixes perquè en aquests temes podem fer molt.

Com es es presenta una queixa en el Síndic de Greuges?

És ben senzill, qualsevol persona pot consultar-nos a través del telèfon gratuït [900 21 09 70], enviar-nos la seua queixa per correu ordinari o electrònic o vindre en persona. Immediatament l'assessorarem i li direm si el seu cas és objecte d'una queixa o correspon a una altra institució. No cal adaptar-se a cap formulari, pot servir una carta amb un telèfon de contacte. En menys de cinc dies, nosaltres acusem rebut de la queixa i ens posem en contacte amb les persones, el servei és totalment gratuït.

Ha disminuït la discriminació contra les dones entre la gent jove?

Crec que no hem avançat gens, més prompte al contrari. És preocupant el que vam detectar fa un parell d'anys mentre preparàvem dos informes sobre la violència en els centres educatius i sobre l'ús dels videojocs pels joves. Hi ha un joc que deixa les dones molt malparades: dona més punts per matar un gat que una iaia. Un altre planteja un repte als jugadors: endur-se una xica per veure qui és capaç de violar-la. Tot això fa feredat.

Van detectar més violència en les escoles i els instituts?

El nostre informe deixa palès que no hi ha tanta violència com de vegades semblen reflectir els mitjans de comunicació. N'hi ha brots, sí, però no són significatius. Cal tindre en compte que ara hi ha molta més gent estudiant perquè l'escolarització obligatòria s'ha allargat fins als 16 anys.

AGENDA

UNITATS DIDÀCTIQUES ENSENYAMENT (PRIMÀRIA I SECUNDÀRIA) EN WWW.INTERINDICAL.ORG/DONES

En clau de dona

Agenda d'activitats

març 2010

Dilluns, 1
19.30 h

Inauguració de l'exposició **Camí cap a la igualtat** (Història del moviment feminista), AAVV Patraix
Presenta: Macu Gimeno Mengual, coordinadora de l'Àrea de la Dona, Intersindical Valenciana

Dimarts, 2
19.30 h

Projecció del documental: *Las migrantes* (Samuel Sebastià)
Debat: **La mirada de les dones immigrants**, amb Samuel Sebastià, Àurea Ortiz (CEAR) i Leonora Castaño, representant de *Desplazadas por la guerra en Colombia*

Dijous, 4
19.30 h

Inauguració de l'exposició de fotografies: **D'una dona a una altra dona**, de Tomás Tapia
Presenta: Maria Lozano Estivalis, professora de Teoria de la Comunicació de la Universitat UCH-CEU València

Dimarts, 9
19.30 h

Projecció dels documentals: **Un futuro de cuidado** (Acsur-Las Segovias) i **ELL@S** (Cristina Vergara)
Debat: *La cura ¿un treball de dones?*, amb Montse Vilar (Plataforma pels permisos iguals i intransferibles de naixement i adopció) i Paqui Méndez (coordinadora Curtmetratges per la Igualtat - CAM)

Dijous, 11
19.30 h

Projecció del documental: **Maternidades globalizadas. Empleadas del cariño** (Mau Monteón)
Debat: *La mirada de les dones immigrants*, amb Mau Monteón

què hem fet en 2009

FEBRER

Homenatge a Emília Caballero, València
Jornades d'igualtat de gènere, Diputació d'Alacant

MARÇ

Cinefòrum en la seu central d'Intersindical Valenciana
Projeccions i debats amb participació d'Amparo Madrigal, Catòliques pel dret a decidir; Sara Céspedes, Federació Las Moiras; Luisa Notario, Lambda; Samuel Sebastià, director i dramaturg; Àurea Ortiz, crítica de cinema i escriptora, Universitat de València; Leslie Toledo, filòloga especialista en estudis de gènere; Beatriu Vallés, llicenciada en Llengua alemanya i estudiant d'audiovisuals; Alba Paz, redactora i productora; Joan Ignasi Pastor, Premis Tirant; Àlvar Yedra, Aula de cinema Universitat de València; Ana Lozano, coordinadora revista Extravio; Isabel González, arquitecta
Manifestació 8 de Març, València
Jornada tècnica de *Mainstreaming* per la igualtat de gènere, Escola Sindical Melchor Botella, Àrea de la dona-IV, València
Exposició *Camí cap a la igualtat*, Xirivella

ABRIL

III Congrés d'Economia Feminista, Universitat Pablo Olavide i Instituto Andaluz de la Mujer, Baeza (Jaén)
Exposició *Dones de la República fent història*, amb Carmen García i Carme Agulló, València

MAIG

Jornades de l'Organització de Dones de la Confederació Intersindical, *La igualdad en el trabajo en tiempos de crisis*, Medina del Campo, Valladolid.

• Taller *Planes de igualdad en las Administraciones Públicas*, impartit per Macu Gimeno.

Trobada amb *Women on Waves*, València

Jornada *El context sanitari de la violència de gènere*, Conselleria de Sanitat, València

JUNY

Roda de premsa *Plataforma cívica valenciana contra l'explotació sexual i el tràfic de dones i menors*, València
Xarrada *Dona i treball remunerat*, Meliana, Horta nord
Jornada *Con su permiso para la igualdad permisos iguales*,
Plataforma *Permisos iguales e intransferibles por nacimiento o adopción* (PPiINA), Madrid

MAIG

Compareixença en el Congrés dels Diputats, subcomissió d'estudi de la llei integral, Madrid
Concentració *Pel Dret a decidir*, Madrid

OCTUBRE

Jornades sobre Llenguatge de Gènere. Amb Eulàlia Lledó i Neus Debón, Escola de Formació Melchor Botella, València

Debat sobre l'explotació sexual, Ajuntament d'Alzira, Ribera Alta

NOVEMBRE

Exposició *Camí cap a la igualtat*, a la seu de la Intersindical, amb Carmen García i Emília Caballero, València

Debat sobre el film *El camino sin fin*, de Samuel Sebastià,

València

Jornades *A contracorrent* en la Universitat, València
III Encuentro *Sindicadas*, Madrid

Curtmetratges per la igualtat, València

Conferència *La lógica de la microviolència sexista*, Juan Carlos Castelló

Jornada *Violència de gènere*, València

Exposició de fotografies contra la violència masclista, Mislata, Horta sud (Espai Violeta).

Manifestació 25 de novembre, València

DESEMBRE

Jornades feministes estatals, Granada

ESCRIT AVUI

Coeducando para una ciudadanía en igualdad, Madeleine Arnot, Morata. Madrid 2009. 303 pàg.
L'autora s'endinsa en l'anàlisi de la construcció d'unes personalitats masculines i femenines encara molt dependents de les posicions de classe i gènere, allunyades de les capacitats que exigirà la construcció d'una ciutadania global. Pròleg de Marina Subirats.

Primavera per a Palmer, Rosa Sanchis, Tàndem. València 2008. 174 pàg.
Com defensar-se de l'assetjament? Com eixir de l'infern del bullying? Com aprendre de les pròpies emocions per a no sentir-se culpable i per a no ser còmplice dels violents? Rosa Sanchis és professora de secundària i autora d'altres textos sobre educació afectivosexual.

Cómo educar en la diversidad afectivo-sexual en los centros escolares. Orientaciones prácticas para la ESO, Mercedes Sánchez Sáinz (coord.) Catarata. Madrid 2009. 165 pàg.
La diversitat afectivosexual és una realitat que requereix una resposta educativa dirigida a tota la població escolar. Escrita per docents en activitat, aquesta obra ajuda a combatre, en els institututs, l'homofòbia i les conductes sexistes i a normalitzar-hi la diversitat.

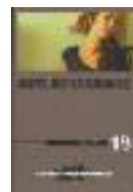
Las nuevas emociones en la educación, Félix López Sánchez, Morata. Madrid 2009. 127 pàg.
La institució escolar és un espai on s'expressen i es desenvolupen sentiments, emocions i maneres d'estimar i d'estar amb els altres. L'obra planteja que calen intervencions docents perquè els menors adquirisquen competències que afavorisquen el seu benestar.

La nueva adolescencia homosexual, Ritch C. Savin-Williams, Morata. Madrid 2009. 213 pàg.
Aquesta obra mostra l'important canvi cultural que la joventut comença a protagonitzar en mostrar unes idees molt obertes sobre la sexualitat, negar-se a categoritzar la seua orientació sexual i trencar les limitacions de les identitats lesbianes, gais i bisexuals.

Mil soles espléndidos, Khaled Hosseini, Salamandra. Barcelona, 2007. 416 pàg.
L'escenari de l'obra se situa a Afganistan. Mariam viu modestament amb sa mare als afores d'Herat. Als quinze anys son pare la casa amb Rashid, un home 30 anys major que ella, que la sotmetrà a la seua violència. Laila, una jove de quinze anys, entrarà a formar part un temps després en la vida de Mariam, en allotjar-la Rashid en sa casa.

Abril no és un mes, Rosa Sanchis, Tàndem. València 2008. 158 pàg.
Abril, estudiant de 4t d'ESO, no amaga en classe que es masturba i, per això, és motiu de crítiques dels qui pensen que les dones han d'esperar ser descobertes pel seu príncep blau. La protagonista, però, els ensenya que per a ser feliç cal ser reina de la pròpia vida.

Adolescentes ante la diversidad sexual. Homofobia en los centros educativos, José Ignacio Pichardo Galán (ed.), Catarata. Madrid 2009. 158 pàg.
Recomanacions per a garantir que tota la gent jove de qualsevol orientació sexual o identitat de gènere se senta acollida, reconeguda i respectada en l'escola. Pautes útils per a fer front a l'homofòbia encara presents als nostres institututs.

Generando / Generant, Síndic de Greuges de la Comunitat Valenciana, (DVD original editat per l'Ararteko, País Basc). Alacant 2009.
Versió valenciana d'una presentació multimèdia sobre el gènere, per a comprendre el conjunt de construccions socials que són les relacions humanes. Audiovisuals per a propiciar la reflexió crítica i el canvi de les relacions entre les dones i els homes.

EN PANTALLA

Les treballadores del cine

BEGOÑA SILES OJEDA

En 1895 naix el cinematògraf dels germans Lumière, un invent que conjumina, en el seu mecanisme, dos dels ideals de la modernitat europea: el desenvolupament tecnològic —capta la realitat en moviment— i el valor artístic —narra històries amb una estètica pictòrica.

En 1920, aquest aparell ja era l'origen i la màquina bàsica d'una de les indústries culturals i d'entreteniment més potents: la cinematogràfica. I com tota indústria necessitava mà d'obra per a fabricar el producte: pel·lícules, pel·lícules i més pel·lícules. Homes i dones treballant perquè la mercaderia isquera al mercat, perquè fóra

un èxit de venda i perquè generara beneficis per a invertir en el producte següent.

És aquesta una mirada prosaica cap a aquesta indústria deslligada del seu valor artístic que ens permet reflectir la divisió sexual del treball al seu si: per a les dones, les professions tradicionalment femenines —perruqueria, maquillatge i vestuari— o aquelles que potencien qualitats atorgades a aquest gènere com la meticulositat i la planificació —muntatge, producció, *script* o secretària de rodatge— sempre a càrrec de dones, d'ací ve la seua tradició en femení—; per als homes, les professions de tall més tècnic i artístic: direcció, guió, so, fotografia.

Un segle després

L'anterior divisió laboral, originada en els inicis del cinematògraf, es manté encara, com certifiquen les dades. Ara mateix, els percentatges aproximats de dones que realitzen determinades faenes són:

perruqueria, maquillatge i vestuari (80%), muntatge (60%), producció (40%), secretària de rodatge (90%), tasques tècniques o artístiques (20%). Però les xifres no són les úniques que corroboren aquesta divisió sexual del treball, també hi ha les nominacions als Oscar o els Goya.

En la indústria cinematogràfica, la divisió sexual del treball en ocupacions i percentatge és palesa, tan clara com el prestigi i el reconeixement que se li dona a cada sector laboral: el més valorat és el tècnic i l'artístic. I convé recordar-ho: en el món del cine les dones són minoritàries.

La nova llei de cinema del govern espanyol pretén compensar l'escassa proporció de dones que ocupen llocs tècnics i artístics mitjançant la subvenció a projectes escrits i dirigits per les dones. Es tracta d'una llei de discriminació positiva per a equilibrar la divisió sexual del treball dominant en la indústria del setè art.

Voces

(contra el tràfic de dones)

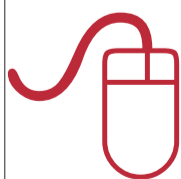
2007. Documental. Directora: Mabel Lozano. Guió: Mabel Lozano, Carmen de Cos. Fotografia: David Álvaro

Documental promogut pel Projecte *Esperanza* (organització d'ajuda a les dones víctimes del tràfic) que ens mostra la sordidesa que està present en el món del tràfic de dones per a l'explotació sexual. El

documental ens presenta diversos testimonis de dones que han aconseguit eixir-se'n. Totes les parts que intervenen en el procés —víctimes, màfies, proxenetes i clients—, juntament amb les veus de les dones que han eixit d'aquest infern, ens fan reflexionar sobre aquesta lacra social que ja és coneguda per molta gent com l'autèntica esclavitud del segle XXI.

ENXARXATS

Ciudad de Mujeres

Ciutat virtual, actualitat, exposicions, articles, fòrums opinions, cites, cultura, història de dones. Imprescindible.
<http://www.ciudaddemujeres.com/>

Marxa Mundial Dones València

Ve tota la informació de la plataforma feminista, actualitat, articles, manis ..del País Valencià.
<http://www.nodo50.org/xarxafeministapv/>

Violència masclista

<http://www.redfeminista.org/> El periòdic feminista
<http://www.nodo50.org/mujeresred/>
Per a les joves
<http://www.mujeresjovenes.org/>

CONTRIBUCIÓ DE LES DONES IMMIGRANTS AL DESENVOLUPAMENT DE LES SOCIETATS

Immigració en femení

TERESA GALINDO LOZANO

Lorena, Ana María, Catalina, Claudia, Sofia, Jeny, Clara, Mónica, Mayerly, Cristina, Alison, Carolina, Yadira, Gabriela, Jessica Mariel, Sonia, Mirna Elizabeth, Azucena, Julia... i milers de noms més, poden ser les protagonistes d'històries migratòries de dones latinoamericanes que han decidit buscar a Espanya noves oportunitats per a elles i per a les seues famílies. Carregades de somnis i de nostàlgies, però pletòriques de força i de dinamisme deixen els seus països d'origen que s'estenen per tota la geografia llatinoamericana: l'Equador, Colòmbia, Bolívia, el Brasil, Hondures, l'Argentina, Cuba, República Dominicana, l'Uruguai, Xile, el Paraguai...

Allà, a l'altre costat del mar, d'aquest mar que fins a fa poques dècades també van creuar els emigrants espanyols, deixen fills, parelles i famílies, els quals fan vots en la distància perquè a la seua muller, la mare, la germana, la cosina, la filla, la tia, l'amiga, els vaja bé en l'aventura de reconquistar Espanya i troben ací un espai laboral, social i econòmic digne que els permeta l'anhelat retrobament.

En els moviments migratoris actuals, les dones tenen cada vegada major protagonisme: a Espanya representen el 55% de la immigració llatinoamericana. Els motius pels quals emigren són tan variats com ho són les procedències, circumstàncies personals, orígens i bagatge cultural de cadascuna.

No hi ha una causa única que explique l'emigració ni tampoc un prototip de dona im-

migrant. Les seues històries de vida són tan diverses com els seus projectes. Les seues motivacions són distintes: millorar la situació econòmica personal i familiar, conèixer un altre país i una altra cultura, elevar la seua formació professional o acadèmica, la recerca afectiva, l'oferiment de noves oportunitats a la seua gent... Però entre tantes raons, a Amèrica Llatina destaca la feminització de la pobresa i el creixement del nombre de famílies que depenen econòmicament del treball femení.

En emigrar moltes deleguen altres dones de la família o les amigues per a la cura dels seus fills i filles, i s'enfronten a la paradoxa de cuidar altres criatures, mentre les pròpies s'hi troben a milers de quilòmetres. El dol de ser mare i estar absent s'allarga durant el temps que dura la reagrupació del seu nucli familiar, tot i que moltes vegades és denegada per tindre ingressos insuficients, perquè l'habitatge no compleix certs requisits o per falta d'un contracte laboral estable. L'emigració està fracturant moltes famílies, i amb freqüència es dona el cas que les filles i els fills que s'hi queden, se senten orfes sense ser-ho.

A Espanya hi ha un gran desconeixement sobre les dificultats i els sacrificis econòmics, emocionals i afectius que fan les dones que per decisió pròpia o obligades per la seua situació opten per la immigració com una eixida.

A la seua arribada, la majoria no disposa d'un permís de treball i per això és en l'àmbit domèstic, per la seua informalitat i falta de legislació, on troben la seua primera ocupació. És freqüent que accepten relacions de treball injustes, amb retribucions irrisòries, jornades extenuants i sense seguretat social. Els sindicats lluiten per l'obtenció de garanties laborals que afavorisquen les treballadores domèstiques i equiparen els seus drets a la resta de treballadors i treballadores.

Amb el temps, després d'obtindre la documentació de residència i de treball, algunes opten per obrir un negoci, exercir la seua professió o canviar d'activitat, en un mercat laboral que no és estable ni per a la població autòctona.

És innegable que les tasques que fan aquestes dones i el seu vessant econòmic generen canvis de rol en les relacions que mantenen amb les seues parelles i famílies, i els atorga més poder de decisió, admiració i respecte. A més de transformar el seu nucli immediat, el treball de les dones immigrants està transformant les societats d'acollida.

Com a assistents domèstiques faciliten la inserció al mercat laboral de les dones autòctones, relegades per la tradició a la cura de la casa, les criatures i la gent major. Quan treballen en el comerç, la indústria, l'hostaleria o quan són autònomes i obrin negocis o serveis professionals la societat també canvia i s'enriqueix amb les noves iniciatives, altres formes de relació i altres accents.

Per tot això, cal trencar estigmes i estereotips injusts respecte a les immigrants i fer visible el seu paper com a motor de desenvolupament en ambdues societats.

Hi ha un gran desconeixement sobre les dificultats i sacrificis econòmics, emocionals i afectius que fan les dones immigrants

No me llaméis extranjera

No me llames extranjera: Necesito comunicar, especialmente cuando el idioma no se entiende.

No me llames extranjera: Necesito estar con otros, especialmente cuando la sociedad me hiela el corazón.

No me llames extranjera: Necesito sentirme en casa, especialmente cuando los míos están tan lejos de los de ustedes.

No me llames extranjera: Necesito una familia, porque la mía quedó atrás para poder trabajar para la de ustedes.

No me llames extranjera: El suelo que pisamos es el mismo, pero el mío no es "la tierra prometida".

No me llames extranjera: El color de mi pasaporte es diferente, pero el color de nuestra sangre es el mismo.

No me llames extranjera: El idioma que hablo suena diferente,

No me llames extranjera: Necesito comunicar

World Mission Magazine [Colombianos, Filipinas]

Teresa Galindo Lozano és periodista colombiana, directora de *Xarxa Urbana*

